

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาให้ชัดเจน ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
  - 1.1 หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.2 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 1.3 การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 1.4 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 1.5 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. การบริหารงานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.1 การดำเนินงานด้านวิชาการ
  - 2.2 การดำเนินงานด้านบุคลากร
  - 2.3 การดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน
  - 2.4 การดำเนินงานด้านธุรการ การเงินและพัสดุ
  - 2.5 การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่
  - 2.6 การดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความรู้เกี่ยวกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองชั้นพื้นฐานของรัฐบาล โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเหล่านั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

การปกครองมีทั้งการปกครองในรูปแบบการกระจายอำนาจและการแบ่งอำนาจ ในส่วนประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการการปกครองมาโดยตลอด เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย รูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นับเป็นรากฐานในการปกครองประเทศตามกระแสสังคมโลกในระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความเป็นมาดังต่อไปนี้

ลิจิต ชีรวคิน (2542 : 206-208) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในแง่ของการพัฒนาชุมชนและการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้นแล้วการปกครองท้องถิ่นยังเป็นเรื่องจำเป็นเพราะสังคมที่กว้างใหญ่มีพื้นที่กว้างขวาง ย่อมยากที่รัฐบาลกลางจะดูแลได้อย่างทั่วถึง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถช่วยเหลือตัวเองกล่าวคือการปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง เพราะว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นย่อมเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้น การปกครองท้องถิ่น จึงมีผลสำคัญ คือ ทำให้ท้องถิ่นรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางเพียงแต่เป็นหน่วยเสริมงบประมาณบางส่วน และด้วยความรู้ทางเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลจำเป็นจะต้องทำควบคู่ไปกับการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความระมัดระวัง เพราะสมาชิกในท้องถิ่นจะรู้สึกว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตนและทรัพยากรที่มีอยู่นั้นก็เป็นของท้องถิ่นของตน จึงต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง เพื่อให้

เกิดผลคืออย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีสิทธิมีเสียง และอำนาจหน้าที่จะจัดการกับโชคชะตาของท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนมากขึ้น ซึ่งสุดท้ายความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตามมา

อภิชัย พันธเสน (2539 : 159-160) กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ระดับท้องถิ่นว่ามีความสำคัญ 2 ประการ คือ

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยประกอบด้วยโครงสร้างเบื้องต้น คือ ระดับชาติและโครงสร้างพื้นฐาน คือ ระดับท้องถิ่น ซึ่งการปกครองระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริงเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบอบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีหลายองค์ประกอบ แต่ละประกอบสำคัญยิ่งอันหนึ่งก็คือ การขาดฐานในท้องถิ่นนั่นเอง

2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบท การพัฒนาชนบทในรูปแบบต่างๆ ที่เคยมีมาในอดีตขาดองค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็งจึงมีผลกระทบต่อการใช้มีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่จะให้สัมฤทธิ์ผลนั้น จำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มช่วยตนเองจากท้องถิ่น และต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นนั้นๆมีส่วนร่วมมีร่วมแรงกัน และลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงเท่านั้น ถ้าหากไม่มีการกระจายอำนาจในลักษณะที่ทำให้เกิดการปกครองตนเองอย่างมีอิสระ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นลักษณะหยิบยื่น ชักเหยียดให้หรือกึ่งหยิบยื่นชักเหยียดให้ผลที่ตามมาก็คือการสร้างความคาดหวังในการพึ่งพาจากภายนอกของประชาชนในชนบทลักษณะดังกล่าว แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างความเลื่อมล้ำ การฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบพึ่งพาทำให้ประชาชนไม่ยอมช่วยตนเองอันเป็นผลในทางลบกับระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงไม่เพียงแต่เป็นการปูพื้นฐานการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมอีกด้วย

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ (2537 : 11) ให้ความหมายว่า การกระจายอำนาจคือการโอนกิจการบริหารสาธารณะบางเรื่องจากรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปสู่ชุมชน ซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศหรือบางหน่วยงาน บางหน่วยรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็น

อิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง จากความหมายดังกล่าวทำให้การกระจายอำนาจมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการโอนกิจการสาธารณะบางเรื่อง ซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของราษฎรในท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้ราษฎรในท้องถิ่นจัดทำ

2. การกระจายอำนาจการบริหารหรือกระจายอำนาจทางเทคนิค ซึ่งการกระจายอำนาจรูปแบบนี้มีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ กิจการสาธารณะที่โอนจากองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบ จึงแยกต่างหากอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538 : 293) ได้ชี้ว่าในทศวรรษที่ 21 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสากลในลักษณะของการเกิดโลกาภิวัตน์ (Globalization) ด้านการสื่อสารคมนาคม การเงินระหว่างประเทศและการค้าขาย การยอมรับในพลังกลไกของตลาด การกระจายอำนาจทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ การบีบคั้นคุณค่ารวมกันทางสิทธิมนุษยชน การรักษาสภาพแวดล้อม การแบ่งปันทรัพยากรและเทคโนโลยี และการสร้างระบบการค้าเสรี กระแสต่าง ๆ ต่างล้วนเป็นกระแสของการกระจายอำนาจ การลด การควบคุมสั่งการแบบลำดับชั้น การติดต่อร่วมมือกันแบบเครือข่ายสภาพแวดล้อมทางกลไกอำนาจรัฐ จึงขัดแย้งกับโครงสร้างและกระบวนการปฏิบัติงานของกลไกอำนาจรัฐอย่างชัดเจน

ปรัชญา เวสารัชช (2540 : 5-8) มีความเห็นว่าการกระจายอำนาจต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประสิทธิภาพของหน่วยราชการในการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชน ประสิทธิภาพของการทำงาน และช่วยพัฒนาบรรยากาศการทำงานของข้าราชการและพนักงานให้มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการเปลี่ยนโฉมราชการไทย ความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ดังนี้

1. โฉมใหม่ของระบบราชการภายใต้กรอบความคิด ได้แก่ ภารกิจ โครงสร้าง กฎระเบียบ รูปแบบวิธีการทำงาน ข้าราชการ เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วม
2. ภารกิจ บทบาทของภาครัฐยุคใหม่ จะเน้นในเรื่องสำคัญอันจำเป็นของสังคม ได้แก่ การดูแลรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ การสร้างความยุติธรรมและการระงับความขัดแย้งในสังคม การส่งเสริมพัฒนาประชาชนและประเทศ การดำเนินกิจการต่างประเทศ การวิจัยและการพัฒนา การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและสังคม การกำหนดและดูแลมาตรฐานการประกอบการ การดำรงชีวิต การระดมทรัพยากร เพื่อบริหารและ

พัฒนากิจกรรมใดที่เอกชน ท้องถิ่นหรือประชาชนสามารถดำเนินการได้ รัฐบาลจะไม่ทำเอง แต่จะกระจายบทบาทของรัฐออกไป และดูแลผลงานให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ไม่ก่อความเสียหายแก่ส่วนรวม

3. โครงสร้างของระบบราชการใหม่จะมีความหลากหลาย มีรูปแบบต่าง ๆ ตามความจำเป็นในการปฏิบัติงาน เน้นองค์กรแนวราบที่มีขนาดย่อมคล่องตัว เป็นระบบเครือข่ายที่ประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน ส่วนราชการแต่ละแห่งเป็นองค์การเรียนรู้ สามารถปรับตัวให้ทันกับภารกิจหรือการทำทาสใหม่ ๆ ได้รวดเร็ว มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบลงไปถึงหน่วยปฏิบัติ

4. กฎระเบียบ กฎระเบียบถูกกำหนดเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เกิดมาตรฐานและความชัดเจนในเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ของสังคม กฎระเบียบมีอยู่เพื่อส่งเสริมภารกิจของรัฐและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แต่จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ ผลงานจะเป็นสิ่งตัดสินคุณค่าของการทำงาน กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมจะแปรไปตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ จึงทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ส่งเสริมการพัฒนา ไม่ซ้ำซ้อนและชัดเจน

5. รูปแบบวิธีการทำงาน การทำงานของระบบราชการใหม่จะเน้นผลงานเป็นหลักมีความคล่องตัว โปร่งใส มีประสิทธิภาพ เรียบง่าย สะดวก ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน มีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อช่วยในการตัดสินใจเป็นมาตรฐานสากล บริหารโดยยึดหลักความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบพร้อมรับการตรวจสอบ โดยได้รับการประเมินและปรับปรุงตลอดเวลา

6. ข้าราชการ ข้าราชการยุคใหม่เป็นมืออาชีพ มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ สนใจ ใฝ่รู้ เป็นกลาง มีจิตบริการ ทำงานด้วยความอุทิศตน โดยมุ่งประโยชน์ของสังคมและประชาชนเป็นหลัก สามารถปรับตัวให้ทันกับวิทยาการสมัยใหม่และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

7. การมีส่วนร่วม ระบบราชการยุคใหม่จะเป็นระบบเปิดและโปร่งใส ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทในการร่วมดูแลตรวจสอบ ประเมิน แก้ไขและดำเนินการ กล่าวคือ ข้าราชการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย นโยบาย มาตรการหรือรูปแบบวิธีดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการประเมิน ตรวจสอบ แนะนำ และร่วมปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงาน

8. มาตรการปรับภาคราชการ การปรับภาคราชการให้เป็นไปตามสภาพที่กล่าวข้างต้นนั้นสามารถทำได้หลายประการ โดยมียุทธศาสตร์ระยะสั้นและระยะยาวซึ่งประสานสอดคล้องกัน ยุทธศาสตร์สำคัญได้แก่ การกระจายอำนาจ พัฒนาระบบตรวจสอบ ประเมินและควมรับผิดชอบเร่งรัดพัฒนาข้าราชการ ทบทวนภารกิจของรัฐ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กว้างขวาง กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายทิศทางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มาตรการต่างๆ ที่อาจใช้ในการเปลี่ยนโฉมราชการมีหลากหลายตัวอย่าง เช่น

- 8.1 ลดขนาดกำลังคน
- 8.2 ปรับเปลี่ยนองค์กรภาครัฐให้มีรูปแบบหลากหลาย
- 8.3 กระจายอำนาจและบทบาทองค์กรภาครัฐให้เป็นความร่วมมือของท้องถิ่นเอกชน
- 8.4 ปฏิรูปกฎหมายและขั้นตอนในการบริหารและการบริการของรัฐ
- 8.5 ปฏิรูประบบบริการประชาชน
- 8.6 เร่งรัดพัฒนาให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบราชการอย่างกว้างขวาง
- 8.7 ใช้ระบบงบประมาณซึ่งมุ่งผล
- 8.8 ปรับระบบการบริหารงานบุคคลให้เป็นลักษณะเน้นผลงาน และเป็นการจ้างงานในรูปสัญญาต่างตอบแทน

กรมการปกครอง (2539 : 14-45) รายงานถึงบทบาทความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองที่สะท้อนการกระจายอำนาจให้หน่วยงานปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริง อันเป็นการสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ที่จะให้อำนาจการบริหารงานแก่หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาที่แท้จริงด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ และมีอิสระในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นตามที่ขอบเขตกฎหมายกำหนด เหตุผลที่สนับสนุนว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น อาจพิจารณาได้จากภารกิจที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจที่ส่งผลให้เกิดการกระจายอำนาจ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจในการทำนิติกรรมและสัญญาทางกฎหมายได้เอง โดยไม่ต้องผ่านทางราชการเหมือนอดีตทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความคล่องตัว ในการดำเนินการบริหารตำบลให้มีความเจริญก้าวหน้า และตรงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลได้

คณะกรรมการและผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเกือบทั้งหมดกล่าวคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของราษฎรหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 258 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2540 : 207) ที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งเป็นหลักและมีจำนวนมากกว่าที่ผู้ที่มาจากการแต่งตั้ง นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ก็มีที่มาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกกันขึ้นมาอีกด้วย

อำนาจอิสระของผู้บริหาร มีขอบเขตอำนาจหน้าที่และกิจกรรมมากขึ้น จากเดิมที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 326 และยังมีอำนาจในพื้นที่ตำบลเพิ่มขึ้น โดยหากหน่วยราชการที่ดำเนินการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ในตำบลจะต้องแจ้งองค์การบริหารส่วนตำบลให้ทราบเสียก่อน

อำนาจทางการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเก็บภาษีได้เหมือนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ เทศบาลและสุขาภิบาล เป็นต้น อาทิ รายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อันเกิดจากการฆ่าสัตว์ และยังได้รับการจัดสรรภาษีโดยตรงจากหน่วยราชการที่เก็บภาษีเขตตำบลนั้นจากภาษีประเภทต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น ซึ่งเมื่อหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บได้จัดเก็บแล้วก็จะจัดสรรภาษีเหล่านี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายตามลำดับ และที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ที่นอกเหนือมากไปกว่าท้องถิ่นอีกด้วย เช่น อากรังนกนางแอ่น ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล ประทานบัตรการประมง ค่าภาคหลวงไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมค่าธรรมเนียม การจดทะเบียนและนิติกรรมในที่ดิน เป็นต้น

1.2 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตำบลเป็นเขตการปกครองของส่วนย่อยของอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ซึ่งอำเภอจะต้องดูแลปกครองให้เกิดความเรียบร้อย ส่วนหมู่บ้านนั้นก็เขตการปกครองที่เล็กที่สุด หมู่บ้านหลายหมู่บ้านรวมกันเป็นตำบลหนึ่ง และกำหนดหมายเขตตำบลนั้น ให้ทราบชัดเจนว่าด้านใดติดลำห้วย หนอง คลอง บึงหรือสิ่งใดเป็นสำคัญ หรือจัดให้มีหลักปักเขตไว้ การตั้งตำบลใหม่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ นายอำเภอพิจารณา ขี้แจงเหตุผลไปทางจังหวัด เมื่อจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรก็ให้เสนอขอจัดตั้งไปยังกระทรวงมหาดไทยเห็นพร้อมแล้วออก

ประกาศกระทรวงตั้งตำบลและประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป (ชาติไทย เอกสาร ศ.น. 2529 : 123) เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้านด้วยวิธีจัดให้มีสภาตำบลและคณะกรรมการตำบลขึ้น (คู่มือพนักงานส่วนตำบล กระทรวงมหาดไทย, 2541 : 13-19)

1.3 การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

วันที่ 1 มีนาคม 2509 กระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งที่ 275/2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) ขึ้น โดยรวมคณะกรรมการตำบลและสภาตำบลเข้าเป็นองค์การเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาวะการณียังขึ้น และให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเมืองในระบอบประชาธิปไตย

วันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 326) แก้ไขปรับปรุงระเบียบบริการของตำบล และให้ปรับปรุงตำบลให้เป็นสภาตำบลภายใน 3 ปี เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน อย่างไรก็ตาม ฐานะของสภาตำบลยังไม่ได้เป็นนิติบุคคล

การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลเสียใหม่ให้เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 6 และยกฐานะสภาตำบล ซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลก็กระทำได้เช่นเดียวกัน

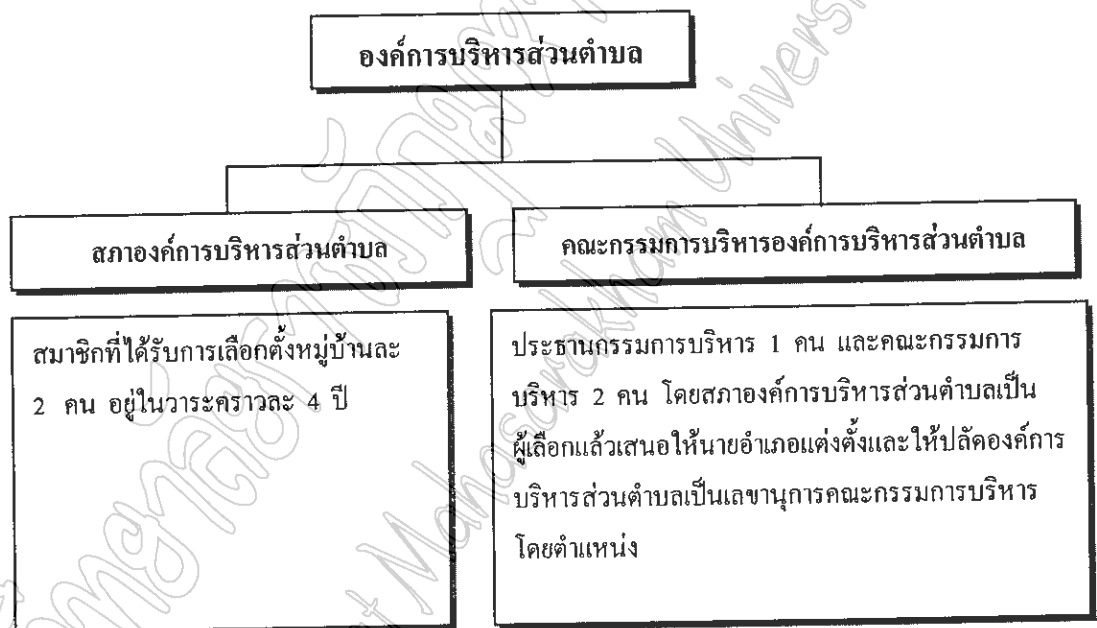
1.4 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก 4 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใด

มี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกได้ หมู่บ้านละ 3 คน มาตรา 7 เดิมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งหมู่บ้าน ละ 2 คน

โครงสร้างฝ่ายบริหารประกอบด้วย ประธานองค์การบริหาร 1 คน และคณะกรรมการบริหาร 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอ แต่งตั้ง และให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร มาตรา 10 เดิมประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่เกิน 2 คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2542) (คู่มือพนักงานส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2541 : 22-24)

1.5 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทั้งทางน้ำและทางบก
- 1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และสาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.3 ป้องกันโรคและโรคติดต่อ
- 1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ
- 1.7 คู้มครองดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.8 ปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่ทางราชการมอบหมาย (มาตรา 67 พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537)

2. องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดังนี้

- 2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 2.3 ให้มีและรักษาทางระบายน้ำ
- 2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจกรรมสหกรณ์
- 2.6 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมภายในครอบครัว
- 2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินที่เป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 2.9 หาผลประโยชน์ของทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ (มาตรา 68 พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537)

สรุป องค์การบริหารส่วนตำบล มีภารกิจสำคัญ 3 ประการคือ สิ่งที่ต้อง
ดำเนินงาน สิ่งที่ต้องกระทำ และสิ่งที่ควรจะทำในอนาคตที่มีกำลังการบริหารตามขีด
ความสามารถที่จะดำเนินการ

2. การบริหารงานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายกับกระแสโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มแข็ง
รุนแรง โดยสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันคือ ความรู้ที่เกิดจากสติปัญญา
และความสามารถของคน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และการศึกษา ด้วยเหตุนี้การจัดการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดพลังอำนาจของชาติในการพัฒนาประเทศ
เพื่อให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมโลก โดยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับ
ทุกคน โดยใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นของ
ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

วิสัยทัศน์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิธีความคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษาของนักศึกษา
ไทย และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสู่ความเป็นเลิศ ดังต่อไปนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 : 47-49) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาว่า มีการ
วางแผนปรัชญาวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยในอนาคตไว้ว่า “ชีวิตมีความสุขคือ ชีวิตที่มีการ
เรียนรู้” เป็นสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ครอบครัวและ
การผลึกกำลังกันเป็นชุมชนส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการ
เรียนรู้ เพื่อศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถปรับตัวให้ทันกระแสโลก
รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนสามารถผลึกกำลังเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพปัญหาไปสู่สภาพที่พึงประสงค์
เป็นผู้ “สร้าง” มากกว่า “เสพ” โดยมีการวางข้อเสนอแนวคิดหลักเพื่อวางรากฐานในการ
เปลี่ยนแปลงไว้ 4 หมวดด้วยกัน ได้แก่

หมวดที่ 1 การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคน

หมวดที่ 2 การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการสร้างความก้าวหน้า
และความมั่งของเศรษฐกิจและสังคมไทย

หมวดที่ 3 การเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชนและการรวมพลังเพื่อการเรียนรู้

หมวดที่ 4 การปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา

วิจิตร ศรีสะอาด (2539 : 131-133) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่าคนตั้งแต่เกิดจนตาย จะต้องการปัจจัยทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการไม่ได้เอาการศึกษาไปผูกไว้กับความคิดเดิม มองการศึกษาเป็นปัจจัยที่ 5 ของการดำเนินชีวิต

2. การศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับทุกคนเมื่อเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นและการเรียกร้องทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ต้องการให้คนมีคุณภาพสูง คนจะมองโอกาสทางการศึกษาว่า เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน และเมื่อมองเป็นส่วนหนึ่งก็จะเรียกร้องต้องการโอกาสและความเสมอภาคอย่างที่เคยเรียกร้องกัน และในที่สุดการศึกษาภาคบังคับก็ไม่ต้องมี เพราะเมื่อทุกคนต้องการแล้วจะไปบังคับทำไม เป็นเรื่องที่จะต้องเกิดขึ้นและต้องทำให้ได้

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยม คือทั้งในส่วนที่เป็นสากลและเป็นในส่วนที่เป็นค่านิยมของไทยที่จะต้องดำรงรักษาไว้ในขณะที่เราต้องไปสู่โลกกว้างทำอย่างไรจึงจะดำรงชีวิตไทย โดยรักษาเอกลักษณ์ไทยปรับเปลี่ยนประสานให้ทั้งสองเรื่องไม่ขัดกัน สามารถจะอยู่รวมกันได้ อย่างที่เรามีประสบการณ์ที่ดีแล้ว

อภิชัย พันธเสน (2539 : 124) ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียน เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพของชุมชนเพื่อตั้งรับและนำเสนอการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. แนวตั้งรับตามกระแส ซึ่งเป็นความพยายามของภาครัฐบาล เพื่อตั้งรับตามกระแสระบบทุนนิยมและเทคโนโลยีที่ไหลเข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2. แนวตั้งรับทางวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนให้ชุมชนได้กลับมาสนใจศึกษาค้นคว้าหารากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ทำให้ชุมชนรวมกันอยู่ได้ และเพื่อการอยู่รอดของชุมชนในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทุนสู่ทุน รูปแบบที่เป็นรูปธรรมก็คือ การรวมกลุ่มสนับสนุนทุนในรูปแบบของสหกรณ์เพื่อการผลิต และการจำหน่ายตลอดทั้งการตั้งฉางข้าวของชุมชนเพื่อการค้า

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 1-3) ได้รายงานว่าการกลยุทธ์การบริหารโรงเรียน อันเป็นแนวทางการนำโรงเรียนไปสู่การเป็นโรงเรียนในอุดมคติ โดยเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา โรงเรียนจะพัฒนาได้ดีเกิดผลต่อการพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริง ถ้าทุกฝ่ายทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของโรงเรียน รักโรงเรียน เข้ามาร่วมคิดร่วมทำ ร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนรวมทั้งสนับสนุนทรัพยากร ทั้งบุคคลและงบประมาณ

พงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541 : 18-21) ได้กล่าวถึงศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและครอบครัว รวมทั้งสร้างโอกาสให้คน ครอบครัว และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการเตรียมการและพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

1. การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ โดย

1.1 สนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความคล่องตัว และเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวางแผนในลักษณะแผนงานการจัดการศึกษา ที่มีเครือข่ายการดำเนินงานที่เชื่อมโยง ประสานงานกันอย่างชัดเจน

1.3 สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนและองค์กรประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม ทักษะฝีมือแรงงานอย่างมีคุณภาพ

1.4 สนับสนุนกลไกการตลาดมาใช้ในการผลิตกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการปรับปรุงระบบให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการระดมพลังจากทุกส่วนในสังคมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนและครอบครัว โดย

2.1 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในทุกระบบมากขึ้น

2.2 ปรับปรุงหลักสูตร ตำรา และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน

2.3 สอดแทรกความรู้เรื่องครอบครัวศึกษาและการเสริมสร้างทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ

2.4 ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม เพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

2.5 จัดเครือข่ายระดับชาติด้านวิชาการที่มีการทำงานเป็นอิสระ โดยระดมความร่วมมือจากนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ในการประสานแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาความรู้ และมีการเผยแพร่ผลงานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงาน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้คนในแผ่นดิน ผู้มีความทุกข์ร้อน มีความฝัน มีความเห็นอันหลากหลาย ร่วมกันนำเสนอเพื่อเป้าหมายอันเดียวกัน นั่นคือรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิมด้วยการปฏิรูปการศึกษา ทำให้การศึกษาเป็นของคนที่มวลโดยเฉพะอย่างยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรพื้นฐานในระดับท้องถิ่นได้ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปสังคมเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดเพื่อให้สังคมไทยพัฒนาอย่างยั่งยืน

การบริหารงานในสถานศึกษานั้นได้มีผู้ให้ ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

การบริหารงานในองค์กรใด ๆ ก็ตามจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารทุกระดับไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับต้น ระดับกลางหรือระดับสูง การพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาได้พัฒนารูปแบบ เทคนิค วิธีการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน เพื่อจะได้เป็นผลเมืองที่ดีของชาติในอนาคตนั้น นับเป็นบทบาทที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพมาบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคน และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

สมยศ นาวิการ (2538 : 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์กร และการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

ธงชัย สันติวงษ์ (2541 : 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานในหน่วยงานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 23) ได้ให้ความสำคัญขององค์ประกอบการบริหารงาน ความสำเร็จการบริหารงานมักจะเกิดขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการ 3 ประเด็น ต่อไปนี้

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงาน (Goal and Objectives) หมายถึง ความหมายในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ แล้วนำมาวางแผนกำหนดเป็นเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบทิศทางของการปฏิบัติงาน หรือสิ่งที่ต้องการในอนาคตนั่นเอง

2. การกำหนดภารกิจและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ (Tasks and Activities) หมายถึง ความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาทางเลือกในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นภารกิจหลัก ภารกิจรองหรือกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

3. การกำหนดคน (People) หมายถึง ความสามารถในการศึกษา และวิเคราะห์พฤติกรรมในการทำงานของผู้ร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อเป็นประโยชน์ในการมอบหมายงาน

กำพล แสนวนบุญเรือง (2542 : 16 : อ้างอิงมาจาก เจริญผล สุวรรณโชติ. 2537 : 4) กล่าวถึง ธรรมชาติของการบริหารไม่ว่าจะเป็นการบริหารในระบบงานใด จะประกอบด้วยความรู้ 4 กระจก คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีของวิชาชีพนั้นๆ
2. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารโดยตรง
3. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสังคมวิทยาและพฤติกรรมของมนุษย์
4. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการวิจัย

สำหรับในแง่ธรรมชาติของการบริหารในระบบการศึกษา จะต้องประกอบด้วยความรู้ 4 กระจกเช่นกัน คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางการศึกษา
2. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษา
3. ความรู้เกี่ยวกับสังคมวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับ

การศึกษา

4. ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยการศึกษา

จากความหมายที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการความร่วมมือของกลุ่มบุคคล เพื่อผลึกคินทรัพยากรการบริหารพื้นฐาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งมีความแตกต่างกันนำมาบูรณาการให้เกิดความเป็นหนึ่งโดยการใช้ศาสตร์ และศิลป์ทางการบริหาร เพื่อให้ทรัพยากรพื้นฐานเกิดความพร้อมที่จะให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่เป็นวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินการร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักการภารโรง ในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างประหยัด และเกิด

ประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ มีผู้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ และคนอื่นๆ (2537 : 63) ได้ให้ความหมายของโรงเรียน คือสถานที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้มีการจัดให้เด็กมารับการสั่งสอนฝึกอบรมพร้อม ๆ กัน การฝึกอบรมในโรงเรียนนี้มีตารางแผนงานการจัดหลักสูตรเป็นพื้นฐาน ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาไปจนสุดความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คำว่า “โรงเรียน” ในชั้นเดิมทีเดียวไม่เรียกว่าโรงเรียน เพราะแต่โบราณเราไม่มีโรงเรียน การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ มีแต่ในวัดและถ่ายทอดกันภายในครอบครัวเท่านั้น แนวคิดการจัดสถานที่ที่ใดที่หนึ่ง ให้เป็นที่สอนหนังสือเด็กนั้น ได้มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งเรียกว่า โรงทาน ครั้งต่อมาฝรั่ง เริ่มตั้งโรงเรียนสอนหนังสือขึ้นในเมืองไทยก็เรียกโรงเรียนว่า สกูล ตามภาษาฝรั่ง จึงได้มีการเรียกทับศัพท์ว่า โรงสกูล ต่อมาบัญญัติศัพท์แทนโรงสกูล โรงสอน ซึ่งปรากฏเป็นครั้งแรกในประกาศเมื่อ พ.ศ. 2414 และได้ใช้กันอยู่เป็นเวลานาน จนกระทั่ง พ.ศ. 228 ได้มีประกาศทางราชการฉบับหนึ่งเกี่ยวกับการสอนและกล่าวถึงโรงสอนแต่ใช้คำว่า โรงเรียน แทน

สุระพล มีหนองหว้า (2540 : 12 : อ้างอิงมาจาก วิจิตร วรุตบางกูร. 2520) ให้ความหมายการบริหารงานโรงเรียนไว้ว่า การบริหารงานโรงเรียนหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด พฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

มานิชญ์ เกตุศิริกุล (2539 : 13 : อ้างอิงมาจาก สมบูรณ์ พรหมภพ. 2521) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานของบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบของโรงเรียนอัน ได้แก่ การบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

หวน พิณรุพันธ์ (2539 : 7) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บริหารการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม

จากความหมายของการบริหารโรงเรียนข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนคือการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อการบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยอาศัยหลักสูตรเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหลักการของ

หลักสูตร โดยไม่หวังผลกำไรเป็นสิ่งของ แต่มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น กระบวนการบริหารโรงเรียนหรือการประกอบการในทางการบริหาร ซึ่งบางทีจัดว่าเป็นหน้าที่ของนักบริหาร ได้มีผู้ให้ความเห็นถึงลำดับขั้นที่สำคัญของกระบวนการบริหารไว้แตกต่างกัน

มาโนชญ์ เกตุศิริกุล (2539 : 14) ได้กล่าวถึงการสรุปกระบวนการบริหารของลูเธอร์ กุลิก (Luther Gulick) ซึ่งสรุปได้ใน “Paper on the Science of Administration” เป็นคำย่อว่า “POSDCORB” ซึ่งหมายถึงกระบวนการบริหาร 7 ประการคือ

1. **P = Planning** หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้างๆ เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต
2. **O = Organizing** หมายถึง การจัดรูปแบบ หรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน
3. **S = Staffing** หมายถึง การบริหารงานอันเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ทุกประเภทของหน่วยงาน รวมถึงการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรม การพัฒนาบุคคล การให้ขวัญกำลังใจ การเลื่อนและการลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พนักงาน และการบำรุงรักษาสภาพการทำงานที่ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ตลอดไป
4. **D = Directing** หมายถึง การศึกษาวิธีอำนวยความสะดวก รวมทั้งการควบคุมและการนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ การจูงใจ เป็นต้น
5. **Co = Coordinating** หมายถึง ความร่วมมือในการประสานงานเพื่อดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงาน
6. **R = Reporting** หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงการประชาสัมพันธ์ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย
7. **B = Budgeting** หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน วิธีการบริหารงบประมาณการบัญชี

จากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารเป็นเรื่องของการตัดสินใจที่จะมีผลเกื้อกูลต่อความพยายามให้การทำงานของกลุ่มคน เพื่อที่จะให้บรรลุตามจุดประสงค์ของกลุ่มสำเร็จได้ โดยเริ่มต้นจากการวางแผนการจัดองค์การ การตั้งการ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะมีความเกี่ยวข้องกันไปเป็นลูกโซ่

สนอง เกรือมาก (2537 : 1168) ได้จัดแบ่งงานในโรงเรียนออกเป็น 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 106-107) ได้แบ่งงานการบริหารการศึกษาออกเป็น 5 งาน คือ งานบริหารบุคคล งานบริหารวิชาการ งานบริหารธุรการ งานบริหารกิจการนักเรียนและงานด้านบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียนประถมศึกษา คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 4) ได้แบ่งงานของหน่วยงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จะเห็นว่า นักการศึกษาได้กำหนดงานของโรงเรียนไว้หลายแบบ ส่วนใหญ่จะมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

2.1 การดำเนินงานด้านวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดในจำนวนงานบริหารโรงเรียนทั้ง 6 งาน เพราะเป็นงานที่ทำให้การบริหารงานโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์หลักโดยตรง ได้แก่ ทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการมอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานนี้ รวมทั้งความสม่ำเสมอด้วย

2.1.1 ในการนิเทศ ควบคุม ติดตาม และประเมินผลความหมายของงานวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 84) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการ ดังนี้ งานวิชาการหมายถึง การบริหาร ปรับปรุง พัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดี สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.

2523) หลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2539 และแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา

จากความหมายดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนิน จัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.1.2 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 51) กล่าวว่า งานวิชาการของโรงเรียนเป็นงานที่ เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารบุคลากรทางวิชาการ การนิเทศการ ศึกษา การบริหารสื่อการศึกษา และกิจกรรมอื่นๆ ที่เสริมการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 5-9) ได้กำหนด ขอบข่ายงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จัดให้มีหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523) และเอกสารประกอบหลักสูตร
2. งานด้านการเรียนการสอน จัดให้มีแผนการสอน จัดห้องเรียนที่ เหมาะสมและจัดอุปกรณ์
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน จัดหาและบริการ วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดและประเมินผล จัดหาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการ ประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523)
5. งานห้องสมุด จัดให้มีห้องสมุดหรือมุมหนังสือที่เหมาะสมและ สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน
6. งานนิเทศภายใน วางแผนการนิเทศภายใน จัดหาเครื่องมือในการนิเทศ ภายใน เชื่อมชั้นเรียน และสังเกตการสอน
7. งานประชุมอบรมทางวิชาการ วางแผนการประชุมอบรม สนับสนุนครู เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานอื่น และส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรกร อบรมทางวิชาการ

จะเห็นได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีความสอดคล้องกับขอบข่ายงานที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ในกรอบของงานวิชาการในระดับโรงเรียน

2.2 การดำเนินงานด้านบุคลากร

2.2.1 ความหมายของการบริหารงานบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 7) ได้ให้ความหมายการบริหารงานบุคลากร ได้สอดคล้องกัน คือ การบริหารงานบุคลากร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานในอันที่จะให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานตามความต้องการ และเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนการให้พ้นจากหน้าที่การงานนั้นด้วย

2.2.2 ขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากร

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 117) ได้จัดกลุ่มงานบริหารงานบุคคลไว้ 5 ประการ คือ การวางแผนเกี่ยวกับตัวบุคคล การสรรหาและการคัดเลือก การบำรุงรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคล และการให้ทุนให้โทษให้บุคคลพ้นจากงาน ทั้งนี้โดยรวมงานการจัดคนเข้าสู่งานไว้ในงานสรรหาและคัดเลือกบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541:20) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน
2. การพัฒนาและดำรงรักษาบุคลากร
3. การรักษาระเบียบวินัย
4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

จะเห็นได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษาที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สอดคล้องกับขอบข่ายงานที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ในกรอบของงานในระดับโรงเรียน

2.3 การดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน

2.3.1 ความหมายของงานกิจการนักเรียน

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 165) ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนว่า หมายถึง การดำเนินงานกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนและเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียนจนกระทั่งออกจากโรงเรียน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 197) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่ใช่การเรียนการสอนในชั้นเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56) ได้สรุปถึงความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังนี้

การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง งานเกี่ยวกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งนี้ เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น ด้วยความหมายและวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้จัดงานบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา 1 ใน 6 งาน ซึ่งผู้บริหารต้องตระหนักในภารกิจ และดำเนินการบริหารให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

สรุปความหมายได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนและไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยดำเนินการตั้งแต่มก่อนเข้าเรียน

2.3.2 ขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 23) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

1. งานที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 และในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน
2. งานที่โรงเรียนจัดบริการให้แก่นักเรียน
3. งานที่โรงเรียนต้องส่งเสริมมีขึ้นในโรงเรียน

4. งานที่โรงเรียนต้องสร้างให้เกิดขึ้น

จากข้อบ่งชี้การบริหารงานกิจการนักเรียนดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า ข้อบ่งชี้การบริหารงานกิจการนักเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ให้ส่งเสริมและบริการนักเรียนที่เข้ามาอยู่ในโรงเรียน ให้ได้รับความสะดวกในการเรียน

2.4 การดำเนินงานด้านธุรการ/ การเงินและพัสดุ

2.4.1 ความหมายของการบริหารงานธุรการการเงิน

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 143) ได้ให้ความหมายของการบริหารการเงินของโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินเพื่อนำไปใช้จ่ายในการศึกษาของโรงเรียน การจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่าย ตลอดจนการควบคุมการดำเนินการทางการเงินได้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541:45) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานการเงินไว้ดังนี้

งานการเงินเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย และข้อบังคับ เพื่อตอบสนองการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานธุรการ หมายถึง งานที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้น เพื่อให้บริการต่าง ๆ ได้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและการบริหารงานการเงิน หมายถึง การวางแผนเกี่ยวกับการหาเงิน การใช้จ่ายเงินและการควบคุมเพื่อให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

สำหรับงานด้านพัสดุนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 142) ได้ให้ความหมายของงานพัสดุไว้ดังนี้ การพัสดุ หมายความว่า การจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุมการจำหน่ายและการดำเนินการอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 77) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานพัสดุไว้ว่า การบริหารงานพัสดุเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจศึกษา ทำความเข้าใจภารกิจพัสดุที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลถึงประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน

จึงสรุปได้ว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง การดำเนินการจัดการควบคุมการจำหน่ายพัสดุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้

2.4.2 ขอบข่ายการบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ

กิตติมา ปรีดีติติก (2532 : 135) ได้แบ่งขอบข่ายงานธุรการไว้ 3 หมวดใหญ่ คือ งานสารบรรณ งานการเงิน และงานบริการต่างๆ ได้แก่ งานทะเบียน รายงานต่างๆ งานพัสดุ ความปลอดภัยและการประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 42) ได้ให้ขอบข่ายงานธุรการ ดังนี้

1. งานสารบรรณ
2. งานทะเบียนและรายงาน
3. งานรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ราชการ
4. งานประชาสัมพันธ์

จากภารกิจของโรงเรียนในด้านงานธุรการแล้วสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 45-46) ได้กำหนดขอบข่ายของงานการเงินของโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เงินงบประมาณ
2. เงินนอกงบประมาณ
3. เงินรายได้แผ่นดิน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 144-147) ได้กำหนดกระบวนการบริหารงานพัสดุไว้ดังนี้

1. การวางแผนหรือกำหนดโครงการแผนงาน
2. การกำหนดความต้องการ
3. การจัดหาพัสดุ
4. การแจกจ่ายพัสดุ
5. การบำรุงรักษาหรือซ่อมบำรุง
6. การจำหน่ายพัสดุ

จากขอบข่ายการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเมื่อนักการศึกษาจะได้จัดหัวข้อไว้แตกต่างกัน แต่โดยเนื้อหาแล้ว ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน

2.5 การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่

2.5.1 ความหมายของการบริหารงานอาคารสถานที่

กิติมา ปรีดีดิถ (2532 :197) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งการดูแลรักษา การให้บริการชุมชนและการรู้จักส่งเสริม ทะนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้อย่างพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 16) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ไว้ดังนี้ การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารงานอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. เป็นการบริหารงานที่ให้ความสะดวกแก่การดำเนินงานหลักของโรงเรียน คือ งานวิชาการ
2. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้ดำเนินงานด้านต่างๆ
3. เป็นการบริหารงานเพื่อเตรียมพร้อมที่จะรองรับความคิด และ ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เช่น การเพิ่มหรือลดจำนวนนักเรียน หรือความเปลี่ยนแปลงของชุมชน
4. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อม และพอใจใน การประกอบกิจกรรมนักเรียน
5. เป็นการบริหารที่มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจัดให้มีใช้ บำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสามารถให้บริการแก่ชุมชนได้อีกด้วย

1. งานการให้บริการชุมชน
2. งานการรับการช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน
3. งานการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
4. งานเกี่ยวกับคณะกรรมการ โรงเรียน
5. งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ
6. งานการประชาสัมพันธ์

จากขอบข่ายของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น สอดคล้องกับนักศึกษาได้กล่าวไว้ในรายละเอียดที่กล่าวถึงภารกิจของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อให้กิจกรรมทุกอย่างประสานสัมพันธ์ ครอบคลุมทุกงานและดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว มีผลงานทั้งปริมาณและคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียน

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายกับกระแสโลก ที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง โดยสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันคือ ความรู้ที่เกิดจากสติปัญญาและความสามารถของคน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และการศึกษา ด้านเหตุนี้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดพลังอำนาจของชาติในการพัฒนาประเทศต่อไป ไม่ว่าจะเป็นในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง การใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น จึงทำให้การจัดการศึกษาเป็นของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งมีงานวิจัยสนับสนุนดังต่อไปนี้

จรัส บุญเชื้อ (2537 : 16 อ้างอิงมาจาก นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527.) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า ควรมีส่วนร่วมในลักษณะการเป็นสมาชิก การเข้าร่วมประชุม การเป็นสมาชิกที่บริจาคเงิน เป็นกรรมการและเป็นประธานกรรมการ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง รูปแบบของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งของประชากรกลุ่มชุมชนหรือเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมทางอ้อมโดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กระบวนการของกลุ่มหรือชุมชน

3. การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรที่มีผู้แทนของประชาชนโดยตรง เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้เข้ามาได้ตลอดเวลา

อนงค์ พัฒนจักร (2535 : 35 ; อ้างอิงมาจาก United Nations Department of International Economic and Social Affairs. 1981 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงการที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยเน้นที่การให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท

จรัส บุญเชื้อ (2537 : 13) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับตนเอง และท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ให้สามารถที่จะดำเนินการได้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของตนเองโดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลา และลำดับการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 23-30) ได้รายงานถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาโรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา โดยการจัดประชุมครู ชุมชน องค์กร

ปกครองท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา

2. การรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล การประชุมอบรมสัมมนาผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่นและขอความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

3. การจัดทำแผนและโครงการนำข้อมูลจากการศึกษาการสำรวจการรวบรวมเป็นระบบ แล้งดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ จัดทำแผนโครงการเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยใช้กระบวนการทางการศึกษาและพัฒนาชุมชน

4. วิธีดำเนินการ การกำหนดระยะเวลาวิธีปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหที่ชุมชนประสบ โดยการให้ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหของชุมชนและโรงเรียน

5. การกำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้ควรมีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ถูกต้องเสมอ มีการสร้างแบบประเมิน ติดตาม นิเทศผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อเสนอเทศในการปรับปรุงพัฒนา

จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามลักษณะของการมีส่วนร่วม สรุปเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อพัฒนามี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

2. การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันอาจเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ อันแสดงออกมาในเชิงรูปธรรมและนามธรรม ต่อสังคมหรือบุคคลก็ตาม

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจ ปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันนับเป็นการประเมินผลความ ก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับการณที่ทรง ประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพัน ให้ประจักษ์ว่า เชื่อถือไว้ใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วม กันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้าง และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ของการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์ และ อุทิศตนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลของงานเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ

เมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีสภาพปัญหาเกิดขึ้นหลายประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างหรือรูปแบบ เนื่องจากท้องถิ่นมีความหลากหลายจึงทำให้มีปัญหาและยังติดใจสงสัยในหลายประการเช่น รูปแบบและความสัมพันธ์ขององค์กรต่างๆ ในระบบการปกครองท้องถิ่นไทย ยังไม่สมบูรณ์ลงตัว การกระจายอำนาจท้องถิ่น ยังมีปัญหา ในทางปฏิบัติมากมาย และยังไม่มั่นใจว่าผู้บริหารปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจะดีกว่ามาจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ มีการกำหนดไว้อย่างกว้างขวางในแต่ละรูปแบบ บางแห่งไม่เหมาะสมกับพื้นที่รายได้ อีกทั้งยังมีอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้วยกันเอง และซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น การจัดซื้อนมโรงเรียนมี ปัญหาเกิดขึ้น คือ การจัดซื้อนมของโรงเรียนนั้นต้องให้ทางกรมปศุสัตว์รับรองบริษัทนั้นๆ ก่อนทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจะซื้อจากบริษัทนั้นๆ ได้ ซึ่งเป็นภาระจ่ายของ องค์กรปกครองท้องถิ่นที่จะต้องซื้อนมจากบริษัทที่กรมปศุสัตว์รับรองเท่านั้นแทนที่จะซื้อจาก บริษัทอื่นๆ ก็ได้ จึงเป็นปัญหาและสาเหตุการทุจริตนมโรงเรียนขึ้น เป็นต้น

3. **ปัญหาด้านบริหารงานบุคคล** ระบบบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาบุคลากร การหมุนเวียนโยกย้ายและความก้าวหน้ายังไม่ชัดเจน เช่น ถ้าปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะขอย้ายกลับถิ่นฐานตนเองจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจังหวัดก่อนว่ามีความเหมาะสมที่จะย้ายไปหรือไม่

4. **ปัญหาด้านการกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** เพื่อให้บริหารกิจการเป็นไปด้วยความถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่มีความชัดเจนก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่เสมอเพราะท้องถิ่นต้องการความเป็นอิสระในการบริหารกิจการ เช่น โครงการอาหารเสริมนมและโครงการอาหารกลางวันที่กระทรวงศึกษาธิการ โอนงบประมาณให้องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจัดซื้อจัดจ้าง แต่ก็มีหน่วยงานอื่นเข้ามาควบคุมและบงการให้เป็นไปตามที่หน่วยงานนั้นกำหนด ถ้าไม่ทำตามที่หน่วยงานนั้นกำหนดก็ถือว่าการจัดซื้อจัดจ้างไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย สรุปล้องการการบริหารส่วนตำบลไม่มีอิสระในการบริหารงานในด้านต่างๆ เท่าที่ควร จึงเกิดมีการทุจริตในโครงการอยู่เป็นประจำ

5. **ปัญหาในด้านประชาชน** ยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งการบริหารและการตรวจสอบกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ในการจัดทำงบประมาณต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมเสนองบประมาณได้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ยังขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินงาน ขณะเดียวกันก็ไม่เข้าใจในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างไร ไม่สนใจส่งเสริมการศึกษาเท่าที่ควร และมีแนวคิดไม่ตรงกันในการดำเนินการส่งเสริมการศึกษา บำรุงศาสนา และวัฒนธรรม จึงเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ขึ้น และมีงานวิจัยสนับสนุนดังนี้

อภิชัย พันธเสน (2539 : 164 – 165) ยังนำเสนอสาเหตุที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเพราะสาเหตุต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นมีปัญหาเรื่องความมีอิสระในการปกครองตนเอง นอกจากเทศบาลแล้วการปกครองท้องถิ่นอื่นๆ มักถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ของการปกครองส่วนภูมิภาค แม้จะมีการเลือกตั้งสมาชิกบางส่วนก็ตาม แต่เนื่องจากขาดประสบการณ์และขาดการยืนยันในสิทธิการปกครองของตนเอง และเนื่องจากวัฒนธรรมและมรดกตกทอดของระบบอุปถัมภ์ทำให้การปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอยู่ในสภาพอ่อนแอ

2. องค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่มักมีงบประมาณไม่เพียงพอ โอกาสในการพึ่งตนเองมีน้อย จำเป็นต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ทำให้ส่วนกลางมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดมาในระดับชาติแทนที่จะเป็นความต้องการของท้องถิ่นเอง

3. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเกียรติและศักดิ์ศรีด้อยกว่าเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการของส่วนกลาง ดังนั้น คนดีมีฝีมือจึงไม่สมัครใจรับใช้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสามารถก็ไม่กล้าไปทำประโยชน์ให้ท้องถิ่น แต่จะย้ายเข้าไปทำงานยังที่เจริญกว่า

4. คนในท้องถิ่นมีความสับสน และไม่ค่อยให้ความเชื่อถือกับหน่วยงานปกครองท้องถิ่น นอกจากนั้นความจำกัดของงบประมาณ ตลอดจนขีดความสามารถและขอบข่ายของงานปกครองท้องถิ่นไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เพราะไม่สามารถมีกิจกรรมที่เด่นชัดเท่ากับกิจกรรมของราชการส่วนอื่นๆ

5. ความตื่นตัวของประชาชนในเรื่องการปกครองตนเองถูกกีดขวางและบั่นทอนโดยความผันผวนของการเมืองระดับชาติ การอ้างถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยย่อมจะไม่มี ความหมาย ถ้าการเมืองระดับชาติไม่อยู่ในลักษณะที่จะสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน ความศรัทธาในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น ก็ย่อมจะไม่เกิดขึ้น

6. การปกครองท้องถิ่นกลายเป็นเวทีหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง เป็นการสร้างอิทธิพลทางการเมืองของคนบางกลุ่ม และกลายเป็นที่สนองประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่เข้าไปมีบทบาทในหน่วยงานนั้นๆ

ดังนั้นทางเลือกหนึ่งที่เป็นทางเลือกที่เหมาะสม และสอดคล้องกับกระแสสังคมประชาธิปไตยในปัจจุบันคือ การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อสร้างความรับผิดชอบ และความเป็นเจ้าของโรงเรียน และการจัดการศึกษาจะเป็นภาพสะท้อนซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป เพื่อเป็นผลผลิตที่มีประสิทธิภาพจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่ได้สะท้อนถึงความพยายามของรัฐบาลที่จะกระจายอำนาจลงสู่หน่วยงานบริหารระดับตำบล เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองสู่องค์กรพื้นฐานในระดับตำบล

และประชาชนจะได้ประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนาตำบล ซึ่งตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมแนวความคิดและกระแสประชาธิปไตย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำบล แม้จะพบปัญหาอุปสรรคหลายประการ แต่เชื่อได้ว่าความเจริญและการพัฒนาจะเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และคนอื่นๆ (2542 : 23) ได้ศึกษาการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

1. ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมทางด้านจิตใจที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะเข้าไปมีบทบาททางการศึกษาอย่างเต็มที่
2. การบริหารจัดการ มีความเป็นไปได้และต่างเชื่อมั่นว่าทำได้ดี เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด เคยมีบทบาทจัดการศึกษาด้วยตัวเองจนถึงปัจจุบัน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เคยมีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการศึกษามาแล้ว
3. ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างเชื่อมั่นตนเองว่า มีความสามารถและเหตุผลเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของชุมชน และท้องถิ่นของตนเองได้อย่างแท้จริง
4. ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงความเห็นตรงกันว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดีมาก และท้องถิ่นจะต้องสนองตอบเจตนารมณ์นี้อย่างเต็มความสามารถ และเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่า สามารถพัฒนาได้

วีระเดช ชาดา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผลการวิจัยพบว่า

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเลือกสรรวิทยาการ และภูมิปัญญา ด้านการจัดการศึกษาอบรม และด้านการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นด้านการจัดการศึกษาอบรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 ระดับแรก ดังนี้ 1) การส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้คนมีความสุข ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและโภชนาการ 2) การส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และ 3) การส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับการศึกษา

3. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษา ด้านการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 5 อันดับแรก ดังนี้ 1) มีข้อมูลความรู้ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) การให้ อบต. เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมอย่างแท้จริง 3) ข้อมูลข่าวสารมีความละเอียดชัดเจน 4) การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ได้ให้เกิดประโยชน์ และ 5) มีข้อมูลความรู้ข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน

4. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษา ด้านการเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 5 อันดับแรก ดังนี้ 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และส่งเสริมวิทยาการและภูมิปัญญาของชุมชน 2) การจัดงานประจำปีที่ประชาสัมพันธ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และประเพณีอันดีงามของชุมชน 3) การยกย่องเชิดชูผู้ที่มีความรู้ความสามารถสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในชุมชน 4) การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้ของชุมชน

สมชอบ นิตีพจน์ (2542 : บทคัดย่อ) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนมผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

จังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม ฟังประสงค์มากที่สุด ส่วนด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านภูมิหลัง ด้านความรู้ความสามารถ และด้านวิสัยทัศน์ฟังประสงค์อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง คุณลักษณะที่ฟังประสงค์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวภูมิหลัง ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านวิสัยทัศน์ไม่แตกต่างกัน

เสด็จ หมวตนา (2541 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย วิธีการศึกษาใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปประเด็นแจกแจงความถี่ร้อยละ นำมาเสนอผลการใช้โดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลของตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีองค์ประกอบที่ทำให้การบริหารมีศักยภาพ ได้แก่

1.1 ด้านบุคลากร มีระดับการศึกษา ประสบการณ์และภาวะผู้นำเกี่ยวข้องนั้น คือ ด้านระดับการศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเคยฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการทุกด้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ และได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่มาปรับใช้กับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ดียิ่งขึ้น ด้านประสบการณ์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสบการณ์ทำงานในสภาตำบลมาก่อน และการดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลมีระยะเวลาทำงานประมาณ 2 ปี ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล มีความซื่อสัตย์ มีความกล้าหาญ กล้าพูดกล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความสามารถ มีคุณธรรม มีบุคลิกภาพ มีความสามารถด้านการพูด มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการวางตัวเข้ากับสังคมได้ดี

1.2 ด้านรายได้และงบประมาณ จากการศึกษาพบว่า รายได้และงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนัง ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทราบที่มาของรายได้และงบประมาณอย่างละเอียดด้านวัสดุ

ครูภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่า วัสดุ ครูภัณฑ์สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่งที่มีมา โดยได้มาจากการจัดซื้อจากงบประมาณ จำนวนวัสดุ ครูภัณฑ์มีจำนวนปานกลาง วัสดุ ครูภัณฑ์ ไม่เพียงพอในการใช้งาน

1.3 ด้านการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง

จากการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า การบริหารจัดการได้ดี มีการจัดบุคลากรเข้าทำงานตามความเหมาะสมกับความสามารถเข้าปฏิบัติงาน การดำเนินงานประสบผลสำเร็จทุกประการ ทั้งทางด้าน การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้มาติดต่อราชการ การประสานงานสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภายนอกการรายงานผลการตลอดจนการจัดสรร งบประมาณ

1.4 ด้านสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบล

นาหนึ่งมีอาคารที่ทำการเป็นของตนเอง สภาพอาคารเป็นอาคารถาวร มีป้ายบอกชื่อที่ทำการมี การจัดสำนักงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับองค์การบริหาร ส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง มีรถโดยสารวิ่งผ่านตำบล หมู่บ้าน วันละ 2-3 คัน ทำให้ การติดต่อและการคมนาคมสะดวกรวดเร็ว

1.5 ด้านองค์กรภายนอก องค์การภายนอกหลายองค์การที่มีบทบาทให้

ความช่วยเหลือในการพัฒนาตำบลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง คือ หน่วยงาน ของรัฐบาลประกอบด้วย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมอนามัย กรมการศึกษา นอกโรงเรียน และกรมการพัฒนาชุมชน ส่วนองค์กรเอกชนยังไม่มีบทบาทในการสนับสนุน งบประมาณในการช่วยพัฒนาตำบลชัดเจน

โดยภาพรวมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง มีศักยภาพ ด้าน บุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านสภาพแวดล้อมและได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจาก องค์การภายนอกเป็นอย่างดี แต่ศักยภาพที่ยังขาดหรือไม่เอื้อต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลนาหนึ่ง คือ ด้านรายได้และงบประมาณ และด้านวัสดุ ครูภัณฑ์ยังขาดไม่เพียงพอต่อการ ใช้งาน

สมบัติ โปธิศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของสภาตำบลพลับพลาใน การพัฒนาชุมชนกับการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามบทบาทของสภา ตำบลพลับพลา และศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนจากการดำเนินงาน ตามบทบาทของสภาตำบลพลับพลา กิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2540 ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาตำบลพลับพลาได้ดำเนินงานพัฒนาตำบลและ

หมู่บ้านตามบทบาทหน้าที่ของสภาตำบล ระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด และโครงการต่าง ๆ ในแผนพัฒนาตำบลประจำปี ประชาชนชาวตำบลพลับพลา จึงพอใจในการให้บริการและผลงานของสภาตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมการศึกษา ให้แก่เยาวชนและประชาชนในตำบล ด้วยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในการ ก่อตั้งโรงเรียนมัธยมประจำตำบล จนสามารถเปิดการเรียนการสอนได้ในปีการศึกษา 2538 จัด ให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และร่วมมือกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเปิด การสอนการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพแก่เยาวชน และประชาชนผู้สนใจ ให้การส่งเสริม สุขภาพอนามัยของประชาชนในตำบลให้ดีขึ้นด้วยการตั้งสาธารณสุขมูลฐานครบทุกหมู่บ้าน สร้างประปาหมู่บ้านและถังเก็บน้ำฝนเพิ่มมากขึ้น ปรับปรุงถนน ก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำชี ทำให้การคมนาคมของประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวก ตลอดจนการส่งเสริมการประกอบ อาชีพให้แก่ประชาชนในตำบล มีรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวตำบลพลับพลา พบว่าประชาชนเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของสภาตำบล จึงให้ความร่วมมืออย่างดีทุกด้าน ผลกระทบทางเศรษฐกิจและ สังคมของประชาชนจากการดำเนินงานของสภาตำบลพลับพลา พบว่า ระบบเศรษฐกิจมีการ เปลี่ยนแปลง จากระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพเพียงอย่างเดียวเป็นระบบเศรษฐกิจกึ่งการค้า ประชาชนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพส่งผลให้การอพยพแรงงานลดลง สภาพ เศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้นประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ส่วนผลกระทบทางสังคมที่สำคัญคือ สมาชิกในหมู่บ้านมีการศึกษาสูงขึ้น ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันลดลง แต่การเสียดส เพื่อส่วนรวมกลับมีมากขึ้น การดูแลสุขภาพอนามัยได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น ปัญหาเสพติด และการพนันที่แพร่ระบาดเข้าไปในพื้นที่เป็นสิ่งที่ควรต้องรีบแก้ไข

ประมวล ศรีชนะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบลที่มาจากการเลือกตั้งอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมแต่ละงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย คือ งานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานธุรการ/การเงินและพัสดุ งานกิจการ นักเรียน งานวิชาการ งานบุคลากรและงานอาคารสถานที่เพื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละงาน ที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับคือ งานด้านวิชาการสมาชิก

องค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหาสถานประกอบการงานอาชีพ แหล่งประกอบการเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำและพิจารณา แผนของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการนำเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการเรียนการสอน งานด้านบุคลากร สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมเป็นคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียน และร่วมเป็นคณะกรรมการออกกฎ ระเบียบเกี่ยวกับบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร งานด้านกิจการนักเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ร่วมกันป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน กิจกรรมยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี จัดกิจกรรมเสริมพัฒนาความประพฤติ และระเบียบวินัยด้านธุรการ/การเงินและพัสดุได้ร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดให้มีคณะกรรมการควบคุม ตรวจสอบงบประมาณและพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณที่โรงเรียน จัดสรรงานอาคารสถานที่ ได้ร่วมดำเนินการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ ร่วมจัดและดำเนินการในการใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน บำรุงรักษาความปลอดภัยของอาคารเรียนและดำเนินการจัดบรรยากาศทางวิชาการ ในโรงเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นที่เป็นภาครัฐ

พงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบล เข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นและสามารถระบุแหล่งของปัญหาส่วนใหญ่แล้วมาจากผู้ปกครองขาดจรรยาบรรณโรงเรียนขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาโดยตรง ส่วนมากแล้วจะจัดสรรงบประมาณ เพื่อการศึกษาที่มีผลโดยอ้อม เช่น ส่งเสริมกีฬาและประเพณี เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ยังไม่ได้แสดงบทบาทในการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา แต่สิ่งที่ทำได้ในขณะนี้ส่วนใหญ่เป็นการรณรงค์ให้เยาวชนอายุระหว่าง 3-14 ปี ได้มีโอกาสเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ก่อนประถมศึกษา-มัธยมศึกษา) รองลงมาการติดต่อข่าวสารการศึกษา จากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของการศึกษาและการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่สามารถทำได้ในขณะนี้คือ การปรับปรุงบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

3. องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สิ่งที่น่าทำได้ คือ การออกข้อบังคับของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของการส่งเสริมครูได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง โดยการจัดอบรม สัมมนา ศึกษาเพิ่มเติม องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่ายังไม่มีศักยภาพเพียงพอและหากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานกลางองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่าสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้

4. รูปแบบแนวทางตามความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้ผล

4.1 ให้แนวนโยบายการศึกษาแก่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อรับทราบรับรู้ และเข้าใจแนวทางดำเนินการจัดการศึกษา

4.2 ให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน

4.3 คิดอาวุธทางความคิดให้ประชาชน ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา

4.4 เสริมบทบาท อำนาจหน้าที่ เตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการจัดการศึกษา

4.5 ให้นำหน่วยงานกลางเป็นตัวจัดคุณภาพการศึกษา

4.6 จัดให้มีการประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียน

4.7 ให้มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรจัดระบบการเรียนการสอน

4.8 ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างแท้จริง

4.9 ให้ครูผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์มีคุณภาพ อุทิศเวลาให้กับราชการมากกว่าที่เป็นอยู่

4.10 จัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้เด็กนักเรียนเพื่อเกิดการเรียนรู้

นริศ อินทรกำแหง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการปฏิบัติงานด้าน โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการให้องค์การบริหาร

ส่วนตำบลมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 ของทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ ร่วมเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติด้านกีฬาร่วมเป็นกรรมการ ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การให้ความร่วมมือในการพัฒนา ชุมชน ร่วมเป็นกระทำงานที่เกี่ยวกับการจัดหาทุนการศึกษาจากหน่วยงาน ธนาคาร บริษัทอื่นๆ แก่นักเรียนที่ยากจน การประเมินความร่วมมือของผู้ปกครองให้การสนับสนุนกิจกรรม โรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมเป็นคณะ ทำงานเกี่ยวกับการประชุมวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ร่วมการประชุมวางแผน เกี่ยวกับการสร้างและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพที่จำเป็นในท้องถิ่นร่วมการประชุมเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ร่วมเป็นกระทำงานที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุน โรงเรียน ร่วมกันประชุมวางแผนเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการของชุมชน ในการรับบริการ จากโรงเรียน

2. คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ต้องการให้องค์การบริหาร ส่วนตำบลมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 ของทั้ง 6 ด้านดังนี้ การกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากร เพื่อวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนด้าน ศิลปะดนตรี การกำหนดมาตรการการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน การร่วมมือกับหน่วยงาน ราชการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนด้านทรัพย์สิน การสำรวจความต้องการของ ชุมชนในการรับบริการจากโรงเรียนส่วนผู้บริหารโรงเรียนไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วน ตำบลกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากรเพื่อวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดทำ ป้ายประกาศเอกสารเผยแพร่อุดมการณ์ของโรงเรียน การกำหนดมาตรการการใช้วัสดุภัณฑ์ ของโรงเรียน การร่วมมือกับหน่วยราชการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนด้าน ทรัพย์สิน การประเมินความร่วมมือของผู้ปกครองในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนโดย ทั้งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารโรงเรียนให้เหตุผลที่ไม่ ต้องการอันดับที่ 1 สอดคล้องกันทุกรายข้อ คือ เป็นงานที่โรงเรียนควรดำเนินการเอง

สายัณห์ ดวงคำน้อย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคำเขื่อน แก้ว จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้ง อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงาน ปกครองนักเรียน งานบริการ งานโรงเรียนกับชุมชน และงานบริหารอาคารสถานที่ โดยมีข้อ

ที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้าน ดังนี้ การประสานงานการปกครองนักเรียน การรวบรวมและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปกครองนักเรียนและการป้องกันและการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ด้านงานบริการได้แก่ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียน การจัดบริการห้องสมุดของโรงเรียนและการจัดบริการโภชนาการของโรงเรียนตามลำดับ ด้านงานโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน การให้บริการส่งเสริมอาชีพของโรงเรียนต่อชุมชนและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและด้านบริการอาคารสถานที่ ได้แก่ การใช้และดูแลรักษาโรงฝึกงาน การใช้และดูแลรักษาอุปกรณ์อาคารพลศึกษาของโรงเรียนและการใช้การบำรุงรักษาห้องบริการของโรงเรียนตามลำดับ

ก่าพล แสนวนุญเรื่อง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาโดยมีความต้องการอันดับที่ 1 ในแต่ละหมวดงานดังนี้ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการบริหารงานทั่วไปเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ในงานธุรการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุในงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนา และส่งเสริมทางด้านวิชาการในการบริหารงานอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการบริหารบริเวณโรงเรียน มีความต้องการร่วมวางแผนงาน ในงานปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ในโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและมีความต้องการสนับสนุนงบประมาณอุปกรณ์ในการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดการด้านสาธารณสุข และการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความต้องการสนับสนุนงบประมาณอุปกรณ์ในการบริหารงานทั่วไป เกี่ยวกับการสื่อสารคมนาคมและการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในงานบริการเกี่ยวกับการจัดโภชนาการและการจัดบริการสุขภาพอนามัยในการบริหารอาคารสถานที่เกี่ยวกับการบริหารบริเวณโรงเรียน มีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในงานธุรการเกี่ยวกับการประเมินผลงานธุรการ ในงานวิชาการเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ มีความต้องการร่วมดำเนินงาน ในงานปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนและในงานโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ต้องการ และให้เหตุผลที่ไม่ต้องการอันดับที่ 1 ว่า “เป็นงานที่โรงเรียนควรดำเนินงานเอง” สอดคล้องกันหมดทุกหน่วยงานดังนี้ ในการบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการจัดองค์การ ในงานธุรการ เกี่ยวกับการบริหารงานสารบรรณ ในงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน ในงานปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ในงานบริการเกี่ยวกับการประเมินผลงานบริการ ในงานโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการสร้าง และเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน และในการบริหารอาคารสถานที่เกี่ยวกับการบริหาร ห้องเรียน

นิตยา ทองไทย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คณุตม์ แสนอาจ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า

1. การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนมทั้ง 5 ชั้นตอน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. การปฏิบัติตามความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนมทั้ง 5 ชั้นตอนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
3. ระดับการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ระดับความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ระดับการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

6. ระดับการปฏิบัติตามความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

7. ระดับการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

8. ระดับการปฏิบัติตามความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Becerra (1974 : 6887-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชน ต่อการวินิจฉัยปัญหาของโรงเรียน เขาได้เลือกโรงเรียนที่ต้องตัดสินใจร่วมกันของผู้บริหาร และตัวแทนของชุมชน ผลการวิจัยพบว่าทั้งฝ่ายพยายามที่จะทำความเข้าใจปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และนโยบายที่ได้ตกลงไว้ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า

1. ผู้บริหารสนใจและเข้าใจความแตกต่างของชุมชนและพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้ทุกโอกาส
2. ทศนคติในทางที่ไม่พึงประสงค์ของแต่ละฝ่ายจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน การให้ประชาชนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมข้อมูลให้เขาได้ศึกษาล่วงหน้า
3. ผู้บริหารจะต้องยอมรับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและไม่ควรคาดหวังผล

Hakanen (1975 : 6004-A) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง และกลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับการติดตั้งสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยในรัฐชาติคาโกตา พบว่า

1. ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียนและการศึกษา ได้เสนอแนะให้มีการติดตั้งสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น
2. การขาดข้อมูล ข่าวสารและการติดต่อภายในชุมชน ทำให้การปกครองขาดความสัมพันธ์กันภายในชุมชน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อไม่เพียงพอ มีข้อเสนอให้เร่งนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ผู้รับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่นๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

Sorbello (1978 : 598-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในบทบาทที่เป็นจริงและคาดหวังตามทัศนคติของครูประถมศึกษา ครูใหญ่ ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่ นักเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาความสัมพันธ์ 5 ด้านคือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกและด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเห็นว่าผู้ปกครองนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ทุกกลุ่ม เสนอให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือเรียน การจัดหลักสูตร ระเบียบวินัยครู และให้ผู้ปกครองทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ส่วนครูใหญ่และคณะครูมีความเห็นว่า ผู้ปกครองไม่ควรเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนในส่วนผู้ปกครองยังไม่มีความรู้ และไม่มี ความมั่นใจ กลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ปกครองเห็นว่าผู้ปกครองไม่กระตือรือร้นและรับผิดชอบน้อย

King (1984 : 1593-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนและความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสามารถลดความแตกแยกของชุมชนโดยสร้างความสัมพันธ์ ด้วยวิธีการประชาธิปไตย ให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผลวิจัยของบุคคลอื่นที่ได้วิจัยไว้แล้ว 3 คน ผลการศึกษาสรุปว่า ถ้าหากให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวกับการสร้างจะทำให้เขามีความรู้สึกว่าต้องรักษาคุณนั้นไว้ ถ้าหากให้เขามีโอกาสเข้าร่วมจะมีการปฏิบัติตามกฎมากขึ้น และถ้าให้บุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเขาจะเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนความแตกแยกจะน้อยลง

Craff (1988 : 1633-A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียน

ดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียน ทิศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ค่าความสัมพันธ์กันระหว่างระดับ ทิศนคติกับ โรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับ สิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

Mcdonough (1997 : 3333-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Lessons Learned : Local Business Leaders Involvement in School Partnerships (cooperative Ldaction , Reform)” โดย ได้ระบุว่าในช่วงปี ค.ศ.1980-1990 ได้มีการตื่นตัวของภาคธุรกิจเอกชนในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่สามารถตอบสนองความต้องการ แรงงานภาคธุรกิจเอกชน โดยได้ผลักดันให้โรงเรียนของรัฐได้พัฒนาความรู้ ความสามารถขั้น พื้นฐานตลอด มีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่างๆ ดังนั้นจึงได้มีเกิด มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนขึ้นเพื่อพัฒนาในส่วนนี้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตำแหน่งสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลมีความต้องการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน สอดคล้องกับนิคยา ทองไทย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนิน การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณุตม์ แสนอาจ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของการนิเทศภายในโรงเรียนประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ระดับการปฏิบัติตามสภาพ ความเป็นจริงของการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า องค์การบริหารส่วน ตำบล มีความต้องการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน